

Studiebrief / Tutorial 201/1/2018

Genre en tema

AFK2601

Semester 1

Departement Afrikaans & Algemene Literatuurwetenskap

Hierdie studiebrief bevat inligting
oor die eksamenportefeulje en
algemene riglyne vir die skryf van literêre essays.

OOOR HIERDIE STUDIEBRIEF

In hierdie module (AFK2601) skryf jy nie 'n tradisionele eksamenvraestel nie. Die vraestel word vervang deur 'n geskrewe **eksamenportefeulje**. Hierdie studiebrief bevat derhalwe:

1. belangrike inligting oor die eksamenportefeulje, asook
2. riglyne vir die skryf van literêre essays.

Ons wil jou aanmoedig om aktief deel te neem op **myUnisa**. Dikwels kan ons dringende aankondigings slegs via myUnisa onder jou aandag bring. Studente wat deelneem aan die gespreksforums het ook die voordeel dat hulle vinnig terugvoer op hul vrae, en selfs hulp van medestudente, kry.

Maak verder asseblief ruimskoots gebruik van jou aangewese **e-tutor**. Hulle is baie behulpsaam en sal enige akademiese vrae (ook oor die eksamenportefeulje) effektief en professioneel beantwoord.

Daarbenewens kan jy enige akademiese en administratiewe navrae aan dosente rig (sien kontakbesonderhede hieronder). Stuur verkieslik navrae **skriftelik** (per e-pos) eerder as telefonies, en wees asseblief so **spesifiek** en so **kort en kragtig** as moontlik.

Ons wens jou alle sterkte en voorspoed toe.

Vriendelike groete

Mnre. Neil Cochrane en Neil van Heerden

Kontakbesonderhede:	
Mnr. Neil Cochrane Kursusleier Telefoon: (012) 429 6288 E-pos: cochrn1@unisa.ac.za	Mnr. Neil van Heerden Medekursusleier Telefoon: (012) 429 6424 E-pos: vheern@unisa.ac.za

1. INLIGTING OOR DIE EKSAMENPORTEFEULJE

Waaruit bestaan die eksamenportefeulje?

Die eksamenportefeulje is 'n geskrewe/getikte werkstuk waarin jy vrae oor leereenhede 4, 5 en 6 moet beantwoord. Al die vrae is verpligtend (daar is geen keusevrae nie). Die punteverdeling is soos volg:

- Leereenheid 4:** 15 punte
- Leereenheid 5:** 15 punte
- Leereenheid 6:** 50 punte (essay)

Die eksamenportefeulje tel dus 80 punte in totaal en beslaan 55% van jou finale punt vir hierdie module.

Maak asseblief seker dat jy elke vraag baie duidelik nommer en dat elke vraag 'n duidelike opskrif het.

Waar kry jy die assesseringsvrae vir die eksamenportefeulje?

Die vrae vir die eksamenportefeulje verskyn in Studiebrief 101 ("Tutorial Letter 101") vanaf bl. 44 tot bl. 47. Studiebrief 101 word as deel van jou studiepakket aan jou geos, maar jy kan dit ook elektronies in die hande kry: Gaan na myUnisa, besoek AFK2601 se moduleblad > "Official Study Material" > klik op "Tutorial Letter 101" .

Let wel: Die assesseringsaktiwiteite verskil van semester tot semester. Maak asseblief 100% seker dat jy die korrekte vrae beantwoord vir die semester waarin jy geregistreer is (S1 of S2).

Al die voorgeskrewe tekste (kortverhale, gedigte, artikels en dies meer) is beskikbaar op e-reserwes: <http://oasis.unisa.ac.za/search/r>, behalwe vir *Die dag toe ek my hare losgemaak het* deur Willemien Brümmer (leereenheid 6) wat jy self moet aankoop.

Hoe word die eksamenportefeulje bepunt?

Leereenheid 4 en 5 bestaan uit 'n aantal kortvrae, maar by leereenheid 6 word daar van jou verwag om 'n **literêre essay** te skryf.

Die essay sal met behulp van die volgende **assesseringsrubriek** nagesien word. Laat jou asseblief deur die rubriek lei, want hoe meer jou antwoorde aan hierdie kriteria voldoen, hoe beter word jy beloon:

Kriterium:	Punt:
Inhoud <ul style="list-style-type: none"> ▪ Die student se argumentering is relevant tot die gegewe onderwerp (die student antwoord wat gevra word). ▪ Die student beantwoord die vraag volledig. ▪ Die student bied genoegsame en relevante bewyse (voorbeelde) uit die teks aan om sy/haar argumente te ondersteun. ▪ Die student formuleer argumente op 'n logiese, oortuigende en helder wyse. ▪ Die student wend literêr-analitiese vaardighede op 'n sinvolle wyse aan. 	30

<ul style="list-style-type: none"> Die student maak op 'n sinvolle wyse van relevante primêre en sekondêre bronne gebruik. 	
Struktuur <ul style="list-style-type: none"> Die essay beskik oor 'n gepaste inleiding, inhoudsparagrafe ("liggaam") en gevolgtrekking (slot). Die essay beskik oor 'n logiese paragraafstruktuur. Paragrafe vloei logies op mekaar. Verbinders en diskoersmerkers (byvoorbeeld "Eerstens", "Vervolgens" ens.) word gebruik om paragrafe met mekaar te skakel. Opskrifte en subopskrifte word korrek gebruik. Die struktuur ondersteun logiese argumentasie. 	5
Taalgebruik <ul style="list-style-type: none"> Die spelling, styl en leestekengebruik in die essay is korrek. Die student handhaaf 'n gepaste akademiese register. 	5
Verwysings <ul style="list-style-type: none"> Verwysings in die teks word korrek volgens die Harvard-metode aangedui. Die bibliografie is korrek en goed versorg. Direkte aanhalings en parafrases word korrek gebruik en is goed geïntegreer met die res van die teks. 	5
Voorlopige weergawe ingesluit by portefeulje <ul style="list-style-type: none"> Die student sluit ter bewyslewering 'n eerste weergawe van sy/haar essay by die eksamenportefeulje in waarop 'n aangewese e-tutor duidelik kommentaar gelewer het. 	5
TOTAAL	50

Bestudeer ook die onderstaande riglyne deeglik vóór jy met jou essay begin:

- Lees weer bl. 148-175 in die studiegids. Onthou egter: Die besprekings in die studiegids dien slegs as 'n vertrekpunt. Jy sal geen punte kry indien jy alles wat in die studiegids staan oorskryf nie.

Jou essay moet aan al die vereistes van 'n goeie essay voldoen. Raadpleeg asseblief die gedeelte, "**Riglyne vir die skryf van literêre essays**", wat agterin hierdie studiebrief verskyn. Die dokument is ook elektronies beskikbaar onder "Additional resources" op myUnisa.

- Jy moet ten minste **TWEE** addisionele sekondêre bronne (byvoorbeeld akademiese artikels, resensies, koerantberigte ens.) op 'n sinvolle manier by jou essay betrek. Dit beteken dat die standpunte van literêre kritici, resensente en navorsers moet bydra om jou argumente te ondersteun.
- Jou essay moet oor 'n volledige en korrekte bibliografie beskik en alle inteks-verwysings moet korrek volgens die Harvard-metode aangedui word. Raadpleeg asb. die dokument getiteld "Abridged referencing for students". Die dokument is beskikbaar onder "Additional resources" op myUnisa.
- Geen vorm van plagiaat sal geduld word nie. Jy sal 0% kry indien jy woordeliks uit ander bronne (insluitend die studiegids) oorskryf. Onthou: Die feit dat jy die korrekte bronverwysings verskaf beteken nie dat jy alles summier uit hierdie bronne kan oorskryf nie!

Hoekom moet jy 'n “eerste weergawe” van jou essay vir 'n e-tutor stuur?

Ons verwag van jou om 'n voorlopige of “eerste weergawe” van jou essay per e-pos na jou aangewese e-tutor stuur sodat hy/sy daarop kan kommentaar lewer. Die idee is dat jy moet aandag skenk aan jou e-tutor se kommentaar, sodat jy uiteindelik jou essay kan verbeter.

Sáám met die finale weergawe van jou essay, moet jy dan ook hierdie “eerste weergawe” van die essay (met die e-tutor se kommentaar daarop) by jou eksamenportefeulje insluit.

Jou volledige eksamenportefeulje bestaan dus uit **DRIE** komponente:

1. Die antwoorde op die kortvrae oor leereenheid 4 en 5;
2. Die “eerste weergawe” van jou essay (leereenheid 6), waarop die e-tutor se kommentaar duidelik sigbaar is;
3. Die “finale weergawe” van jou essay.

NB. Moet asseblief nie hierdie bogenoemde drie komponente apart probeer indien nie. Alles moet saam as **EEN PDF-DOKUMENT** ingedien word.

Kyk weer na die assesseringsrubriek op bl.3-4 hierbo. Jy sal sien dat die insluiting van die “eerste weergawe” van die essay 5 punte tel (10% van die totale essaypunt uit 50). Indien jy dus nie die “eerste weergawe” van jou essay insluit nie, sal jy hierdie 5 punte verbeur!

Wanneer moet jy die “eerste weergawe” vir jou e-tutor stuur?

Die sluitingsdatum vir die eksamenportefeulje is 14 Mei 2018, maar daar moet genoeg tyd ingeruim word vir die e-tutor om sinvolle kommentaar te lewer en vir jou om jou finale weergawe voor te berei. Die heel laaste datum waarop jy jou eerste weergawe aan jou e-tutor kan stuur is dus:

30 April 2018 (S1)

Studente wat nie betyds die “eerste weergawe” van hul essay aan die e-tutor gestuur het nie, dit wil sê nie voor/op 30 April 2018, verbeur ongelukkig die bogenoemde 5 punte.

Wat moet jy nog in gedagte hou?

- Jy kan jou eerste weergawe **slegs per e-pos** en **in PDF-formaat** aan jou e-tutor stuur. Die e-tutor sal daarop kommentaar lewer.
- Hy/sy sal dan die PDF (met kommentaar ingesluit) weer per e-pos aan jou terugstuur. Jy gebruik hierdie kommentaar om jou finale weergawe te skryf.
- Jy sluit die PDF-dokument wat jou e-tutor se kommentaar bevat sáám met jou finale weergawe by die portefeulje in. Onthou ook om jou antwoorde op die vrae oor leereenheid 4 en 5 in te sluit.
- Jou e-tutor gaan slegs die belangrikste probleme of gebreke in jou essay identifiseer. Hy/sy gaan **NIE** jou essay oorskryf of enige taalredigering doen nie.
- Jy sal vroeg moet begin met die eerste weergawe van jou essay. Die sperdatum van 30 April 2018 om jou eerste weergawe aan jou e-tutor te stuur is om die draai!

Hoe moet jy die eksamenportefeulje finaal indien?

Die eksamenportefeulje word op dieselfde manier as enige normale werkopdrag by Unisa ingehandig. Ons beveel aan dat jy jou portefeulje **via myUnisa** inhandig, want dan kry ons dit onmiddellik en kan dit nie wegdraak in die pos nie.

Om 'n werkopdrag via myUnisa te stuur:

- Gaan na <http://www.unisa.ac.za> en klik op “myUnisa”.
- Teken aan met jou studentenummer en wagwoord.
- Kies die module (AFK2601) in die oranje balkie.
- Klik op “Assignments” in die linkerkantse kieslys.
- Klik op die betrokke werkopdragnommer (01, 02 of 03) wat jy wil versend.
- Volg die instruksies.

Let wel: Omrede die portefeulje soos 'n gewone werkopdrag op myUnisa ingedien word, word dit as **“Werkopdrag 03”** gelys. (Die woord “Portfolio” sal wel langsaan verskyn.)

As jy regtig nie jou portefeulje deur myUnisa kan indien nie, kan jy dit op een van die volgende maniere doen:

- Plaas dit in die werkopdragtehouer by 'n Unisa-sentrum.
- Dien dit in by enige SKYNET- of UTI-dienspunt. Hierdie koeriers sal op Unisa se koste jou werkopdrag aan ons besorg, so dit is 'n **gratis** diens vir studente. Jy kan SKYNET se dienspunte raadpleeg by <http://www.skynet.co.za/unisa/Home.aspx> en UTI s'n by <http://www.go2uti.co.za/Pages/Mainpage.aspx>.
- Pos dit aan die werkopdragafdeling. (Weens die huidige onbetroubaarheid van die Suid-Afrikaanse Posdiens raai ons jou egter ten sterkste af om hierdie metode te kies.)

Onthou asseblief om die volgende by jou portefeulje in te sluit:

- jou naam en adres (in duidelike blokletters)
- die modulekode (AFK2601) en die werkopdragnommer (“Werkopdrag 03”)
- die unieke werkopdragnommer
- jou studentenummer (sien jou registrasiekaart)
- 'n plagiaatverklaring (beskikbaar onder Addisionele hulpbronne (“Additional resources”) op myUnisa).

Belangrik: Sit asseblief alles bymekaar in **EEN PDF-DOKUMENT**. Indien jy onseker is hoe om die omskakeling van Microsoft Word na PDF te doen, besoek asseblief hierdie [skakel](http://www.wikihow.com/Convert-a-File-Into-PDF) (<http://www.wikihow.com/Convert-a-File-Into-PDF>).

Wat is die “unieke nommer” vir die eksamenportefeulje?

Die unieke nommer wat jy op die voorblad van die eksamenportefeulje moet aandui is as volg:

Semester:	Unieke nommer:
Semester 1	771527
Semester 2	841820

Hoe kry jy “eksamentoelating”?

Jy moet **TEN MINSTE EEN** van die werkopdragte indien om “eksamentoelating” te kry (dit wil sê, vir jou portefeulje om aanvaar te word).

Ons raai jou egter baie sterk aan om **ALBEI** werkopdragte in te dien. As jy slegs een van die werkopdragte indien, sal jou semesterpunt baie laag wees en is jou kans om die module te slaag baie skraal!

Hoe word jou finale punt vir AFK2601 bereken?

Nog ‘n rede waarom ons jou wil aanmoedig om **AL** die assesserings vir AFK2601 te voltooi is die **punteverdeling** vir AFK2601:

Assessering:	Gewig:
Semesterpunt (Werkopdrag 01 en 02)	45% van finale punt
Eksamenpunt (portefeulje)	55%
TOTAAL	100%

Aangesien die semesterpunt so ‘n groot gedeelte van jou finale punt uitmaak, is dit noodsaaklik dat jy albei werkopdragte moet indien. As jy enige van die twee werkopdragte uitlaat, gaan jy dalk sukkel om die minimum slaagpunt vir hierdie module (50%) te behaal.

Wanneer moet jou eksamenportefeulje ingehandig word?

Die sluitingsdatums vir die eksamenportefeulje is as volg:

Semester:	Sluitingsdatum:
Semester 1	15 Mei 2018
Semester 2	23 Oktober 2018

Let wel: Geen laat werkopdragte sal aanvaar word sonder geldige stawende dokumentasie (soos ‘n amptelike doktersbrief) nie.

2. RIGLYNE VIR DIE SKRYF VAN LITERÊRE ESSAYS

Die literêre essay

Literêre essays¹ staan ook bekend as letterkundige opstelle. Breedweg gesien, is hierdie soort opstel 'n ontleding of interpretasie van 'n literêre werk. Dit is met ander woorde 'n skryfstuk waarin iets soos 'n roman², 'n gedig, 'n drama (of selfs 'n filmdraaiboek) krities bespreek word.

Let wel: In hierdie geval is “krities” nie sonder meer gelyk aan “negatiewe kommentaar” nie. Literêre kritiek beteken maar net dat tekste baie fyn en noukeurig ontleed word – die “goeie” sowel as die “slegte” aspekte.

Die literêre opstel is NIE 'n blote opsomming van die verhaal, tema of karakters nie. (As iemand wil weet waarom 'n boek handel, kan hulle dit tog self gaan lees.) In 'n literêre essay word 'n spesifieke onderwerp (of vraag) beredeneer. Dit vereis eie insig en 'n logiese argument met gepaste teksvoorbeelde ter ondersteuning – alles toegedraai in stylvolle, foutvrye taal.

Dit klink soos 'n mondvul. Inderdaad: die skryf van literêre opstelle is waarskynlik een van die moeilikste vaardighede wat 'n mens op skool en universiteit kan bemeester. Daarom verskaf ons die volgende riglyne om jou te help met die skryf daarvan.

Lees die voorgeskrewe teks

Dit klink miskien voor-die-hand-liggend, maar 'n mens kan kwalik 'n literêre opstel skryf as jy nog nie die voorgeskrewe teks gelees het nie. (Dit is amper so absurd soos iemand wat sy huis probeer verf nog voordat die mure gebou is.)

Die literêre teks – die roman, kortverhaal, gedig of wat ook al – vorm die basis van jou bespreking. Maak dus seker jy het die teks ten minste een keer met áándag gelees.

Wenk: Dit help om deurgaans notas te maak terwyl jy lees; en moet verkieslik nie jou leeswerk kort voor slaaptyd doen nie, want dan is 'n mens vaak en sukkel om te konsentreer.

Die essayvraag

Nagraadse letterkundestudente (honneurs-, meesters- en doktorale studente) kies dikwels hul eie navorsingsonderwerpe, terwyl voorgraadse studente gewoonlik nie hoef te kies nie – vir hulle word opdragte en essayvrae *gegee*.

¹ “Essay” is 'n aanvaarde Afrikaanse woord (sien die *Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal* (Gouws et al, 2015). Die woord “opstel” kan dus as 'n uitruilbare begrip aangewend word.

¹ 'n Roman is nie noodwendig dieselfde as 'n romanse ('n liefdesverhaal) nie. Sommige studente raak soms verward, maar onthou: die Engelse woord vir 'n roman is “novel” en dit is een van die belangrikste vorme van **prosa** in die moderne era.

¹ By Unisa word sleutelbegrippe gewoonlik in die studiegids behandel. Raadpleeg eers jou amptelike studiemateriaal en 'n goeie verklarende woordeboek, voordat jy elders gaan soek (byvoorbeeld in artikels en op die internet).

¹ Die onderwerp van 'n essay word ook die “probleemstelling”, die “navorsingsvraag” of die “tesisstelling” genoem.

Voordat jy wegspring en vervaard begin skryf, dink na oor die gegewe opdrag of vraag. Maak eerstens seker: begryp jy die vraag ten volle? Of is daar begrippe waaroor jy onseker is? (Sulke begrippe en woorde moet uiteraard eers nageslaan³ word.) Stel vas: wat presies word hier van jou verwag? Wat is – met ander woorde – die onderwerp⁴ wat jy veronderstel is om te beredeneer?

Belangrik: Die onderwerp gee die fokus van jou essay. Beskou dit van die begin af as 'n soort padkaart of GPS – dit bepaal die koers wat jy gaan inslaan, en verhoed dat jy op allerlei afdraaipadjes gaan⁵.

Oorweeg die verband tussen die onderwerp en die voorgeskrewe literêre werk. Op watter aspekte van die teks sal jy moet konsentreer om uiteindelik die vraag sinvol te beantwoord?

Wenk: Jy kan gerus die essayvraag bestudeer vóórdat jy die voorgeskrewe teks optel en begin lees. Sodoende hou jy die essay deurgaans in die agterkop en is jou oog meer krities ingestel.

Struktuur

Die literêre essay word basies in drie dele gebou: die inleiding, liggaam en slot. Ons kyk vervolgens na elke onderdeel in meer detail.

Die inleiding

Die essay begin met 'n sterk inleiding. Soos die woord suggereer, is 'n inleiding veronderstel om die leser "te lei". Dit rig die leser se gedagtes en dui aan hoe jou opstel verder gelees moet word.

Die belangrikste funksie van die inleiding is dat dit jou onderwerp en standpunt uitspel. Die onderwerp is jou opstel se "hoofargument". (Dit is daardie kernsaak wat jy gaan bewys of beredeneer.)

Tweedens, dek die inleiding ook begripsverklaring. Hier kan jy enige teoretiese of letterkundige sleutelbegrippe definieer en verduidelik waarom hierdie terme/begrippe van belang is vir jou bespreking.

Wenk: Wanneer 'n definisie verskaf word, moet jy onthou om die bron te vermeld. Wie het die betrokke begrip só geformuleer en waarom vind jy sy/haar/die definisie bruikbaar?

Die inleiding is ook die plek vir kort, tersaaklike agtergrondinligting. Jy kan byvoorbeeld iets sê oor die outeur (pryse of toekennings wat hy/sy ontvang het, ander noemenswaardige werke deur dieselfde skrywer), die boek self (publikasiedatum, debuutwerk of nie, deel van 'n reeks of nie), of die konteks ('n oplewing in die gewildheid van hierdie tipe verhaal, huidige literêre tendense, ensomeer).

Wat ook al jy kies om te sê ter wille van konteks of agtergrond – die wagwoord bly altyd *relevansie*. As 'n brokkie inligting nie regtig ter sake is nie – soos die skrywer se geboortedorp of alma mater – sny dit uit.

⁵ 'n Algemene slaggat waarin letterkundestudente vasval is 'n te wye fokus. Studente, veral nagraads, moet dus seker maak hul onderwerpe is spesifiek en hanteerbaar. Dit moet immers in die bestek van 'n aantal bladsye (of 'n maksimum woordtelling) sinvol hanteer kan word.

Nota: Die inleiding kan uit meer as een paragraaf bestaan, maar dit moenie te lank wees nie.

Dink aan jou inleiding as die dek van 'n etenstafel. Jou "gaste" (die lesers) moet 'n "spyskaart" kry sodat hulle weet wat om te verwag (die onderwerp van jou essay). Boonop het hulle "borde, glase en eetgerei" nodig (dit is agtergrondinligting, en definisies van sleutelbegrippe). Maar hulle is honger en gretig om by die hoofmaal uit te kom – die liggaam van jou argument. Moet hulle dus nie te lank laat wag nie.

Liggaam van die essay

Noudat die spreekwoordelike tafel vir jou bespreking gedek is – jy het gesê *wat* beredeneer gaan word – is dit tyd om argumente en bewyse op die tafel uit te pak. Ons noem hierdie middelste gedeelte (tussen die inleiding en slot) die "liggaam" van die essay, en dit behels hoofsaaklik argumentering en bewysvoering.

Goeie argumentering en bewysvoering is onmisbare bestanddele van 'n literêre essay. Kom ons kyk vlugtig na die belangrikheid hiervan.

Argumentering en bewysvoering

Vra jouself af: wat doen iemand wat besig is om te "argumenteer"? Hulle maak sekere stellings en verskaf (hopelik oortuigende) redes en verduidelikings vir *waarom* hulle so sê.

Op die keper beskou, is dit presies wat wetenskaplikes en akademici doen: stellings (hipoteses) word gemaak EN gemotiveer met behulp van feite, statistieke (as daar met syfers gewerk word), voorbeelde, aanhalings, sekondêre bronne, ensovoorts.

Dit is ook jôu missie met die skryf van 'n literêre opstel. Jy het 'n voorgeskrewe literêre teks gelees en op 'n sekere manier geïnterpreteer. Nou wil jy graag die leser oorreed dat jou interpretasie inderdaad geldig en geloofwaardig is.

Hoe bou jy 'n oortuigende argument? Hou eerstens 'n dinkskrum: maak rofweg 'n lysie van die beste *subargumente* waaraan jy kan dink wat jou *hoofargument* (d.i. die onderwerp van die essay) sal staaf. Plaas hulle in 'n logiese volgorde.

Wenk: Mik vir tussen 3 en 5 subargumente; plaas jou sterkste subargument heel eerste of heel laaste – waar dit die meeste trefkrag sal hê.

Wanneer dit kom by argumentering, is logika van kardinale belang. Elke subargument en elke stawende voorbeeld wat jy verskaf, moet op die ou end deurvloei na jou *hoofargument*. (Byna soos wat elke rivier uiteindelik in die see uitmond.)

Nota: Jou missie – wanneer jy besig is met literêre kritiek – is amper soos dié van 'n advokaat in die hof. Jy wil immers die leser oortuig van 'n bepaalde standpunt; net soos wat 'n advokaat poog om die regter (of jurie) te oorreed van sy/haar kliënt se saak.

Die verskil is dat advokate gebruik maak van forensiese verslae, bewysstukke, ooggetuies ensomeer; terwyl stellings in 'n literêre essay gestaaf word aan die hand van *voorbeelde uit die teks*.

Teksvoorbeelde

Teksvoorbeelde is daardie “bewyse” wat uit die voorgeskrewe literêre werk⁶ gehaal word ter ondersteuning van jou argument. Sulke teksvoorbeelde kan op een van twee maniere in ‘n literêre essay aangebied word: direkte aanhalings (ook “sitate” genoem) of parafrasering.

Direkte aanhaling is ‘n gewilde tegniek. Korterige direkte aanhalings (van ‘n paar woorde of frases) kan in sinne “ingebed” word, terwyl langer aanhalings as “losstaande” paragrawe kan staan⁷. In ieder geval, wanneer jy direk aanhaal, moet jy onthou om die korrekte bladsynommer of reëlnommer (by gedigte en dramas) in hakies te verskaf.

Belangrik: Die opeenstapeling van aanhalings is nog NIE ‘n behoorlik gekomponeerde paragraaf nie. Dit help nie jy gee net ‘n rits aanhalings (ter wille van aanhaling nie) nie. Jy moet ook duidelik sê waarom dit ter sake is vir jou argument.

Die tweede manier waarop teksvoorbeelde aangebied kan word, is parafrasering. Parafrasering beteken dat jy iets “herformuleer in jou eie woorde”. Hierdie tegniek is veral nuttig, want ‘n mens kan opsommend verwys na groot stukke teks en jy kan dinge op ‘n helderder manier, en in jou eie woorde, stel.

Byvoorbeeld: In stede daarvan om ellelange boekdele aan te haal wat die konfrontasie tussen twee karakters uitbeeld, kan jy bloot sê deur middel van parafrasering: “daar vind ‘n botsing tussen die protagonis en antagonis plaas”.

Wenk: Om eentonigheid in jou essay te voorkom, kan jy afwisselend gebruik maak van sowel direkte aanhaling as parafrasering.

Die paragraaf

Verderaan in hierdie dokument, beeld ons die struktuur van die literêre opstel met behulp van ‘n diagram uit. Jóú essay kan egter nie uit boksies en pyltjies bestaan nie. Jy moet ‘n reeks netjiese paragrawe skep wat op hul beurt uit volsinne bestaan. Kom ons kyk hoe lyk ‘n goeie paragraaf.

Die algemene vuisreël⁸ is dat elke paragraaf een hoofgedagte moet bevat.

Nota: Die rede waarom ons sê *een paragraaf = een gedagte*, is om te verhoed dat jou argumentering in ‘n deurmekaarspul ontaard. As jy rond-en-bont spring (van een punt na die ander), sukkel die leser om jou gedagtegang te volg en dan val die logiese struktuur van die essay plat.

Begin jou paragraaf met ‘n hoofsin (wat die paragraaf se hoofpunt vervat). Skryf dan ‘n aantal ondersteunende sinne (wat saamhang met jou hoofsin). Saam met die ondersteunende sinne, kan jy

⁶ Die voorgeskrewe werk is daardie roman, gedig, drama of kortverhaal wat jy, met ander woorde, besig is om te ondersoek.

⁷ In sulke gevalle word die aanhalingsparagraaf dikwels ingekeep en is die lettergrootte effens verklein om dit tipografies te onderskei van die res van jou essay.

⁸ ‘n Vuisreël is wat op Engels bekend staan as “a rule of thumb”. Dit is ‘n nuttige algemene maatstaf of beginsel waarvolgens iets gedoen word.

stawende voorbeelde uit die primêre teks⁹ verskaf en ook verwys na sekondêre bronne¹⁰ indien nodig. Sluit jou paragraaf af met 'n skakelsin (wat op sy beurt aansluit by die volgende paragraaf).

Paragrawe moet logies op mekaar volg, by mekaar aansluit en op mekaar voortbou. Ons noem hierdie onderlinge harmonie die “kohesie” en “koherensie” van jou essay.

Nota: Kohesie en koherensie is die onsigbrae “gom” wat jou paragrawe aan mekaar bind en jou hele essay bymekaarhou.

Die slot

Die slot (ook bekend as die “gevolgtrekking”) is die finale gedeelte van die essay, en dit behels 'n samevatting van jou hoofargument. Met ander woorde, jy kry ten slotte weer die geleentheid om kortliks te sê wat jy nou eintlik in die voorafgaande paragrafe bewys het.

Maak seker dat die slot skakel met die inleiding; die inleiding en slot moet met mekaar “praat”. (Jou essay voltooi as 't ware volsirkel en eindig weer waar dit begin het.) Die leser gaan jou immers hier teen die einde aanspreeklik hou: kon jy daarin slaag om die essay se kernsaak (die essayvraag wat jy in die inleiding uitspel) aan te spreek? (Het jy dus regtig gedoen wat jy belowe het om te doen?)

Belangrik: Jy mag ongelukkig geen nuwe argumente in die slot opper nie – jy mag slegs vroeër genome argumente saamvat, herhaal of beklemtoon.

Plagiaat

Die grootste vyand van goeie, geloofwaardige literêre kritiek is plagiaat. Plagiaat (in Engels: “plagiarism”) is wanneer jy 'n ander outeur se woorde en idees kopieer *sónder om die bron behoorlik te erken*. Met ander woorde, jy is eintlik besig om oneerlik te wees, want jy “steel” iemand anders se werk (hulle intellektuele eiendom) en maak asof dit jou eie is.

Plagiaat is 'n nare ding wat jy ten alle koste wil vermy, want dit kan jou in die sop laat beland: as jy uitgevang word, kry jy summier 0%, en in ekstreme gevalle kan jy selfs 'n dissiplinêre verhoor in die gesig staar. So, hoe beskerm 'n mens jouself teen plagiaat?

Skryf (sover moontlik) in jou eie woorde. Die enigste kere wanneer jy 'n ander outeur se woorde woordeliks (verbatim) mag weergee, is wanneer jy direk aanhaal. Dan moet jy natuurlik aanhalingstekens (“[...]”) en korrekte bronverwysings gebruik. (Sien die hieropvolgende gedeelte oor bronverwysing).

Sou jy 'n ander persoon se idees wil parafraseer, moet jy die formulering heeltemal verander (of vertaal) om by jou skryfstyl te pas. Heg ook altyd die korrekte plagiaatverklaring by jou werk aan¹¹. Bronverwysings is dan ook noodsaaklik!

Bronverwysing

⁹ Die “primêre teks” is maar net 'n ander woord vir die voorgeskrewe literêre teks.

¹⁰ “Sekondêre bronne” is dit wat ander kenners en kritici oor 'n bepaalde onderwerp te sê gehad het en kan betrek word om jôu argument te versterk. Voorbeelde van sulke bronne sluit in: akademiese artikels, hoofstukke in vakkundige boeke, resensies, naslaanboeke, ensomeer. (Jy kan natuurlik ook gemotiveerd van sekondêre bronne verskil!)

¹¹ Die plagiaatverklaring is as 'n reël beskikbaar onder “Additional Resources” op myUnisa, of verskyn in die betrokke studiegids. Moet asseblief **NIE** die plagiaatverklaring apart instuur nie – dit moet déél uitmaak van alle werkopdragte en portefeuljes.

Essayskrywers verwys dikwels na sekondêre bronne (soos 'n artikel of 'n boek wat hulle gelees het) om hul argument te ondersteun – akademici doen dit gereeld, en dit is goed so. Maar dan móét 'n mens die bron behoorlik erken en 'n volledige bronnelys aanheg. Korrekte bronverwysings is dus 'n meganisme wat jou (en ander) teen plagiaat beskerm.

Onthou: Studente kry ook punte vir hul hantering van bronne en bronverwysings in literêre essays. Dit is dus die moeite werd om vertrouwd te raak met die gebruiklike verwysingstegniek.

Gelukkig bestaan daar spesifieke en duidelike riglyne hieromtrent. Elders in die wêreld word die MLA-verwysingsmetode (Modern Language Association) soms gebruik vir literêre essays, maar hier ter plaatse (in Suid-Afrika) gebruik ons hoofsaaklik die Harvard-verwysingsmetode (outeur-datum).

Studente binne die Departement Afrikaans en Algemene Literatuurwetenskap aan Unisa sal nuttige riglyne vir die Harvard-metode aantref in die dokument getiteld “Abridged referencing for students”. Vra gerus jou dosent daarna of besoek myUnisa en volg die skakel na “Additional Resources” op die betrokke moduleblad.

Taalversorging

Jou literêre essay is eers werklik afgehandel wanneer jy dit behoorlik geproeflees het – ten minste een (of selfs twee) keer. Dit is geweldig hartseer as intellektuele uitsette en idees deur slordige taal besoedel word.

Wenk: Selfs die beste taalgebruikers mis soms hul eie foute – tikfoute, spelfoute, taalfoute en stylfoute. Daarom is dit goed as jy sélf die teks proeflees EN vir iemand anders vra om ook daardeur te lees.

Struktuur (vervolg)

Kom ons vat saam. In hierdie dokument het ons gesels oor die verskillende bestanddele van 'n goeie literêre essay. Ons kan die struktuur van 'n literêre essay soos volg diagrammaties saamvat:

1. INLEIDING

- Verduidelik die **onderwerp** – dit wat in die opstel bespreek of beredeneer gaan word.
- Stel jou **standpunt**.
- Definieer die **sleutelbegrippe** (indien nodig).
- Gee kortliks **agtergrond** en **konteks** (indien nodig).

2. LIGGAAM

SUBARGUMENT 1

SUBARGUMENT 2

SUBARGUMENT 3

[ENSOVOORTS]

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Paragraaf 3

Ensovoorts

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Paragraaf 3

Ensovoorts

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Paragraaf 3

Ensovoorts

3. SLOT

- **Samevatting** van die argument.
- Is **onderwerp** behoorlik deurtrap? (Vergelyk met die inleiding.)
- **Implikasies** van die essay / navorsingstuk.
- [Geen nuwe argumente nie.]